

Fruktträdgårdarna i Ytterjärna Trädgårdspark

YTTERJÄRNA
TRÄDGÅRDSKAP

Fruktträdgårdarna

Signe Tillisch och Transparente Blanche i den äldre fruktträdgården

I Ytterjärna Trädgårdspark finns två fruktträdgårdar, en äldre och en yngre.

Den äldre fruktträdgården består av 22 träd och finns innanför granhäcken vid Vita Huset.

Den yngre fruktträdgården består av 33 träd och anlades under 1980-talet vid Kulturhuset och Ytterjärna hotell. Dessutom finns flera äppelträd längre in i parken innanför granhäcken. Idag finns sammanlagt 63 stycken äppelträd och 31 olika sorter (Se kartan).

Den äldre fruktträdgården har sitt ursprung i början på 1900-talet när konstnären Bruno Liljefors och hans fru Signe lät bygga Vita Huset och konstnärsateljén. Signe Liljefors lät anlägga trädgården och fruktträdgården kring villan.

I boken *Trogen in i döden* av Catarina Lundegårdh (Carlssons, 2019) beskrivs korrespondens mellan Signe till hennes väninna Alma Uggla 1910:

« Vet ej varifrån få frukt i höst. Här på trakten finnes ingenting att få. (...) Helst ville jag ha Oranie äpplen, eller också Renetter, eller Melon eller Åkerö. Äfven matfrukt behöfver jag. »

I maj 1911 skriver Signe:

« Jag bara planterar. (...) Buskar af alm, syren, plommon, rosor, olvon, kanta den - i midten en hängalm (3 meter hög stam), min stolthet o så gräsmatta. Kring hela huset vildvin, capri-folium, o clematis. (...) Fullplanteradt överallt. - 12 nya fruktträd m.m. i oändlighet. Nu får frun inte rum för ett träd till, säger skogvaktare Asplund, som är min högre hand. »

Det är vid den tidpunkten fruktträdgården börjar ta form. I parken finns idag äppelträd som är lite över hundra år gamla.

Trädvårdgruppen

Under en vecka varje sommar kommer en trädvårdsgrupp och arbetar med skötseln av fruktträden.

Våra äppelsorter

Vit Astrakan i den nya fruktträdgården

Blenheim

Blenheimäpplet har sitt ursprung i Woodstock, i Oxfordshire (England). Man upptäckte trädet intill slottet Blenheim runt 1740. De vackra gulröda frukterna prisades i London år 1818, och det antas ha kommit i Sverige i mitten på 1800-talet. Sorten förekommer i gamla trädgårdar, mest i södra Sverige.

Utseende: skalet är gröngult till orange, med strimmor av rött.

Fruktköt: Gulvitt, nötaktig smak.

Cox Pomona

Sorten är uppkommen genom en kärnsädd av Richard Cox i England år 1824. Efter 1900 blev Cox Pomona allmänt odlad i Sverige.

Utseende: Stort blankt, gulvitt med röda strimmor, kantigt till formen.

Fruktköt: grön- eller gulvitt, mörkt och saftigt, svag arom.

Fiholms Ribston

Äppelsorten har fått sitt namn efter Fiholms säteri i Södermanland där man tror att äpplet kommer ifrån.

Utseende: medelstort med något knottrigt skal.

Fruktköt: Fast, saftigt och en aning syltigt

Cox Pomona

Filippa

Filippa är en dansk äpplesort som har sitt ursprung på Fyn och upptäcktes omkring år 1880. Den kom till Sverige redan på 1890-talet, och odlas allmänt i södra och mellersta Sverige.

Utseende: stark och god doft

Fruktkött: med ett vitt och saftigt kött, samt både ett syrlig och söt smak.

Frösåker

Äpplet är döpt efter Frösåkers gård i Västmanland av Olof Eneroth i mitten av 1800-talet.

Utseende: gult skal

Fruktkött: fast och saftigt gult kött som är ett första klass ätäpple.

Gravensteiner

Denna sort äpple är känd sedan år 1669, och kommer ursprungligen från slottet Graasten på Syd-Jylland (Danmark). Den odlas i Sverige sedan slutet av 1700-talet. Gravensteiner är ett ätäpple som passar till must, cider och mos, samt matlagning.

Utseende: ofta avlång, gul grundfärg vid full mognad.

Fruktkött: saftigt saftig och syrlig och aromatiskt kött.

Gul Richard

Gul Richard har troligen uppkommit i norra Tyskland redan på 1700-talet, och kom till Sverige i mitten på 1800-talet. Äpplet passar bra både som ätäpple och för matlagning.

Utseende: citrongul färg.

Fruktkött: gräddvitt, fint, mörkt, mild smak med sötma och syra i god balans.

Gyllenkroks Astrakan

Sorten har fått sitt namn efter släkten Gyllenkrok som tidigare ägde gården Regnaholm i Finspång och har utsetts till landskapsäpple för Östergötland.

Utseende: skalet är tunt och glänsande, ljus gröngul med strimmig rodnad.

Fruktkött: löst och saftigt kött.

Hedenlunda

Äppleträdet har sitt ursprung vid herrgården Hedenlunda i Vadsbro socken i Södermanland.

Utseende: äppelskalet är skimrande rött och närmast ljusgrönt.

Fruktkött: vitt, saftigt och har en sötsyrlig smak.

Josefiner

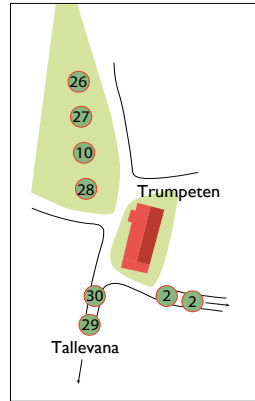
Sortens ursprung är inte klarlagt, men den har odlats mycket länge i östra Sverige, och känt under namnet Josefiner sedan år 1831. Den spred sig runt Stockholm mot slutet på 1800-talet. Äpplet smakar som bäst nyplöckat.

Utseende: plattrund-rundat konisk, gul grundfärg.

Fruktkött: gulvitt, svagt rodnande kött av stor saftighet.

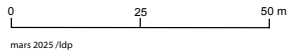

Gamla fruktträdgården

- 2 Cox Pomona
- 4 Filippa
- 6 Gravensteiner
- 8 Gyllenkroks Astrakan
- 10 Josefiner
- 12 Melon
- 13 Oranic
- 17 Signe Tillisch
- 20 Transparente Blanche

- 21 Vit Astrakan
- 22 Åkerö
- 26 Malmbergs Gylling
- 27 Blenheim
- 28 Röd Höstkalvill
- 29 Ribston
- 30 Maglemer

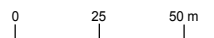
mars 2025 /ldp

Nya fruktträdgården

- 1 Arholma
- 3 Fiholms Ribston
- 5 Frösåker
- 7 Gul Richard
- 9 Hedenlunda
- 10 Josefiner
- 11 Kalmar Glasäpple
- 14 Rossvik
- 15 Röd Astrakan
- 16 Rött Järnäpple
- 18 Sparreholm

- 19 Särso
- 21 Vit Astrakan
- 23 Ås Baron
- 24 Ökna Lök
- 25 Kesäter
- 26 Malmbergs Gyllning
- X Okänd sort

mars 2025 /ldp

Kalmar Glas

Kalmar Glas har odlats i Sverige sedan 1700-talet, främst i Kalmartrakten, Skåne, Blekinge, Gotland och Öland, men ursprunget är omtvistat. Man såg en likhet med spanska Renettäpplen, som den även kallas.

Utseende: plattrund, gröngul-gul grundfärg.

Fruktkött: ljusgult, fast och fint, smaken av god syra och sötna.

Kesäter

Äppelsorten härstammar från Kesätters gård nära Vingåker i Sörmland, och upptäcktes vid mitten av 1800-talet. Den är en av Sveriges mest förträffliga och friska äppelsorter.

Utseende: under mognaden tonar färgen fram äpplet i gult och rött.

Fruktkött: vitt, fast, sött, syrligt med kryddig arom.

Maglemer

Äppelsorten hämtar sitt namn från byn Maglemer, som ligger på Lolland (Danmark), och infördes till Sverige mot slutet av 1800-talet.

Utseende: äpplet är medelstort och har mestadels rött skal.

Fruktkött: köttet är vitt, saftigt, mörkt och sötsyrligt med en god arom.

Malmbergs Gyllning

Malmbergs Gyllning

Äpplet har sitt ursprung vid Gysinge bruk i Gästrikland i slutet av 1700-talet.

Utseende: avlång, blekt halmgul grundfärg.

Fruktkött: gulvitt, mörkt, saftigt sött och lite syrligt.

Melon

Melonäpple har odlats i norra Tyskland och Danmark under 1700-talet för att sedan spridas till Sverige. Det går ibland under namnet Citronäpple i västra Sverige.

Utseende: rött och gult.

Fruktkött: gräddvitt, rätt grovt, svagt syrligt.

Ökna Lökäpple

Det är ett äppelsort som har fått sin namn från Ökna gård i Sörmland i början av 1860-talet. Det kallas även Glansrenett.

Utseende: bergamottformad, gulgrön grundfärg.

Fruktkött: gräddvitt med en sötsyrlig och saftig smak, god arom.

Oranie

Oranie har odlats i Sverige i åtminstone 200 år, med en okänd bakgrundshistoria. Det kallas även för Kaniker i västra och södra Sverige, och är en stor klassiker i svenska trädgårdar.

Utseende: plattrund, svagt konisk, gröngulvit grundfärg.

Fruktkött: gulvitt kött, saftigt, mörkt och sötsyrligt med fin arom.

Ribston

Sorten Ribston lär ha dragits upp ur kärnor från Rouen (Frankrike) i slutet av 1600-talet i Ribston Hall (Yorkshire, England) och kom i mitten av 1800-talet till Sverige.

Utseende: rundat med tjockt skal, ofta överdraget med rost.

Fruktkött: blekt gröngult-gräddvitt, fast och saftigt med mild, söt smak.

Röd Astrakan

Röd Astrakan har okänt ursprung, men äpplet har funnits i Sverige sedan 1700-talet.

Utseende: gulgrönt grundfärg och rött täckfärg på nästan hela äpplet.

Fruktkött: vitt med rosa ton, med en saftigt och söt fin syra.

Röd Höstkalvill

Äpplet är historiskt sett först känt under medeltiden i Auvergne (Frankrike) och Tyskland, innan den kom till Sverige under 1700-talet.

Utseende: äggrund, rundat konisk, med glänsande intensivt rött skal.

Fruktkött: körsbärsrött med vita strimor, god arom med ton av hallon.

Röd Höstkalvill

Rossvik

Äppelsorten har sitt namn efter Rossviks gård, herrgård i Husby-Rekarne socken, i Eskilstuna kommun.

Utseende: stympat konisk, ljus gröngul grundfärg.

Fruktkött: gulvitt och fast kött med en druvig och syrligt smak, som passar bra som ätäpple, köksäpplet och mustäpple.

Rött Järnäpple

Rött Järnäpple har ett tyskt ursprung och fanns redan på 1500-talet, och har troligtvis funnits i Sverige länge. Frukten mognar framåt våren.

Utseende: tjockt och glänsande skal.

Fruktkött: gulvitt vid fullmognad, fast och saftigt, hög arom.

Särsö

Äpplet har sitt namn efter ön Särsö utanför Finhamn i Stockholms skärgård.

Utseende: rätt stort, med ett gröngulvitt skal med nyanser av rött.

Fruktkött: vitt och syrligt kött med lätt söt och vinsyrlig smak.

Signe Tillisch

Signe Tillisch kommer från Bjerre nära Horsens i Danmark, och planterades i Sverige vid slutet av 1890-talet.

Utseende: äpplet är stort, med gulgrön-blekgul grundfärg.

Fruktkött: saftigt, sött och svagt syrligt, ger gott och gult äppleemos.

Sparreholm

Äppelsorten kommer från slottet Sparreholm i Sörmland vid mitten av 1860-talet.

Utseende: rött och gulgrönt skal.

Fruktkött: vitt med en rosa ton, saftig och sött, mycket aromatiskt smak.

Transparente Blanche

Man tror att äpplet har odlats mycket länge i de baltiska staterna. Den har spridit sig till kontinenten, och i Sverige i slutet av 1800-talet. Äppelsorten har utsetts till landskapsäpple för Västerbotten.

Utseende: medelstor, vanligen högbyggd, gulvit grundfärg.

Fruktkött: gulvitt, mörkt, saftigt, rätt syrligt.

Vit Astrakan

Sorten Vit Astrakan har uppkommit i Sverige från södra Ryssland.

Utseende: tunt skal, grundfärgen är vitgul till vitgrön med en strimmig röd täckfärg på solsidan.

Fruktkött: saftigt och sötsyrligt.

Åkerö

Äpplet är uppkallad efter Åkerö säteri utanför Bettna (Flens kommun, Sörmland).

Utseende: medelstort eller stort, äggrund, gulvit med strimmor av rött.

Fruktkött: tämligen fast, till och med hårt, mycket saftigt, hög arom.

Äs Baron

Äs Baron har sitt ursprung i Holland.

Utseende: närmast gult skal.

Fruktkött: löst och saftigt, fin arom.

Åkerö

Trädvård

Ytterjärna Trädgårdspark
på Instagram

källor:

Svenska äpplen, Görel Kristina Näslund, Ingrid af Sandberg (Kärnhuset, 2010).

Wikipedia

©2025 text Ytterjärna Trädgårdspark, fotografi och design ldp